

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	3
İÇİNDEKİLER.....	5

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL KONULAR

I. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN MAHİYETİ	19
A. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TANIMI	19
B. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN AMAÇLARI	19
1. Meslek Hastalıklarını Önlemek	20
2. İş Kazalarını Önlemek	20
3. İşyeri Güvenliğini Sağlamak	20
4. Üretim Güvenliğini Sağlamak	20
C. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN İLKELERİ	20
1. Kamu Yararına Hizmet İlkesi.....	21
2. Çalışanın Korunması İlkesi	21
3. İşin Sürdürülmesi İlkesi.....	21
4. İşçi Yararına Yorum İlkesi	22
D. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN ÖNEMİ	22
II. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TARİHİ GELİŞİMİ.....	24
A. ESKİ ÇAĞLARDA GELİŞİMİ	24
B. SANAYİ DEVRİMİ SONRASI BATIDAKİ GELİŞİMİ	25
C. ARAP-İSLAM-OSMANLI UYGARLIĞINDA GELİŞİMİ	26
D. TÜRKİYE CUMHURİYETİNDE GELİŞİMİ	28
III. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN KAPSAMI.....	29

A. KİŞİLER BAKIMINDAN KAPSAMI.....	29
1. İşveren	30
2. İşveren Vekili	31
a. İşveren Adına Hareket Etmesi.....	32
b. İş, İşyeri veya İşletme Yönetiminde Görev Alması	32
c. Cezaen Sorumlu Olması	32
d. Aynı Zamanda Çalışan Olması.....	33
3. Alt İşveren (Taşeron)	33
a. Tanımı.....	33
b. Koşulları	34
c. Sınırlamalar ve Muvazaa.....	35
d. Yükümlülükler.....	36
e. Sorumluluklar	38
4. Çalışanlar.....	38
a. İş Sözleşmesi ile İşgörenler	39
aa. İş Kanuna Tabi İşçiler.....	39
ab. Basın İş Kanununa Tabi Basın Emekçileri	39
ac. Deniz İş Kanununa Tabi Gemi Adamları	39
ad. Türk Borçlar Kanuna Tabi Olanlar	39
b. Kamu Görevlileri.....	40
ba. 657 sayılı Kanunda Sayılanlar	40
bb. Diğer Kamu Görevlileri	40
5. Ödünç İşçiler	41
a. Ödünç İş İlişkileri.....	41
aa. Aynı Holding veya Şirketler Topluluğunda	42
ab. Özel İstihdam Bürolarında.....	42
b. Ödünç İş İlişkisinde Yükümlülükler	42

ba. Tarafsızlık	42
bb. Bilgilendirme	43
bc. Eğitim.....	43
bd. Sağlık Gözetimi	43
6. Çıraklar ve Stajyerler.....	44
a. Çıraklar	44
b. Stajyerler.....	45
B. İŞ TÜRÜ BAKIMINDAN KAPSAMI.....	45
C. SEKTÖREL BAKIMINDAN KAPSAMI	47
D. İŞYERİNİN NİTELİĞİ BAKIMINDAN KAPSAMI	47
1. İşyeri Kavramı ve Unsurları	47
a. Asıl İşyerleri	48
b. Bağlı Yerler	48
c. Eklentiler.....	49
d. Araçlar	49
2. Tehlike Sınıfı.....	50
E. ZAMAN BAKIMINDAN KAPSAMI.....	51

İKİNCİ BÖLÜM

DEVLETİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

GENEL OLARAK	53
I. MEVZUAT HAZIRLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	53
A. ULUSAL KAYNAKLAR	53
1. Anayasa	53
2. Kanunlar	54
a. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu.....	54
b. İş Kanunu.....	55

c. Türk Borçlar Kanunu.....	55
d. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu	56
e. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu	56
3. Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri	56
4. Cumhurbaşkanlığı Kararları.....	57
5. Yönetmelikler.....	57
6. Tebliğler	59
7. Yargı Kararları	60
a. Herkesi Bağlayan Kararlar	60
b. Tarafları Bağlayan Kararlar.....	60
8. Diğer Kaynaklar	61
a. Örf ve Adet.....	61
b. Doktrin (Öğreti).....	61
c. Özel Kaynaklar.....	61
B. ULUSLARARASI KAYNAKLAR	62
1. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmeleri	62
2. BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	63
3. BM, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi	63
4. Avrupa Birliği (AB) Düzenlemeleri.....	63
a. AB Konseyi Yönergesi.....	63
b. Avrupa Sosyal Şartı (Yükümlülüğü).....	64
c. AB Temel Haklar Bildirgesi.....	64
II. TEŞKİLAT OLUŞTURMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	64
A. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ İCRA ORGANLARI	64
1. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.....	65
2. İş Sağlığı ve Güvenlik Genel Müdürlüğü	65
3. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı.....	66

4. Diğer İcra Organları	66
a. Sağlık Bakanlığı.....	66
b. Milli Savunma Bakanlığı.....	67
c. Belediyeler.....	67
B. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN DENETİM ORGANLARI.....	67
1. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu	68
2. ÇSGB Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı.....	68
3. SGK Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı	69
C. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ DANIŞMA ORGANLARI.....	70
1. Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi	70
2. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi (ÇASGEM)	72
3. İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü (İSGÜM).....	72
III. DENETİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ	72
A. DENETİM KAVRAMI VE FONKSİYONLARI.....	73
1. Denetim Kavramı	73
2. Fonksiyonları.....	73
a. Caydırıcı Fonksiyonu.....	73
b. Düzeltici Fonksiyonu.....	73
c. Cezalandırıcı Fonksiyonu	74
d. Rehberlik Fonksiyonu.....	74
B. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ DENETİMİ	74
1. Denetimin Hukuki Dayanakları.....	74
2. İş Kanunu Kapsamındaki Yerlerin Denetimi	75
a. Programlı Denetim (Teftiş).....	75

aa. Programlı İşyeri (Özel) Denetimi	76
ab. Programlı İdari (Resmi) Denetim	76
b. Program Dışı (İdari İnceleme) Denetim	76
ba. Ön İnceleme	76
bb. Soruşturma	77
c. İdari Tedbir Denetimi	77
3. İş Kanunu Kapsamında Olmayan Yerlerin Denetimi	77
a. Askeri İşyerlerinin Denetimi	77
b. Küçük İşyerlerinin Denetimi	78
IV. YARGILAMA YAPMA VE İNFAZ YÜKÜMLÜLÜĞÜ	78
V. YAPTIRIMLARI UYGULAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	80
VI. YAYIN YAPMA VE DOKÜMANTASYON YÜKÜMLÜLÜĞÜ	80
VII. MALİ DESTEK SAĞLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	81
A. İŞVERENLERE YÖNELİK PARASAL DESTEK	81
B. İŞVERENLERE YÖNELİK DÜŞÜK PRİM TEŞVİKİ	82

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İŞVERENLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

GENEL OLARAK	83
I. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİ SAĞLAMA VE SUNMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	83
A. İŞYERİ SAĞLIK VE GÜVENLİK BİRİMİ KURULMASI	84
B. HİZMETLERİN SUNULMASI	85
1. Hizmet Sunum İlkeleri	85
2. Hizmet Sunum Yöntemleri	86

a. İş Sağlığı ve Güvenliği Profesyonellerince Hizmet Sunumu	87
aa. İş Güvenliği Uzmanı	87
aaa. Görevlendirilmesi ve Çalışma Süresi	88
aab. Görev, Yetki ve Yükümlülükler	89
ab. İşyeri Hekimi	90
aba. Görevlendirilmesi ve Çalışma Süresi	90
abb. Görev, Yetki ve Yükümlülükleri	91
ac. Diğer Sağlık Personeli	93
aca. Görevlendirilmesi ve Çalışma Süresi	94
acb. Görev, Yetki ve Yükümlülükleri	94
ad. İş Sağlığı ve Güvenliği Profesyonellerinin Hukuki Statüleri ve Sorumlulukları	96
b. Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimince Sunumu	97
ba. OSGB'nin Kuruluşu	98
bb. OSGB'nin Görev, Yetki ve Sorumlulukları	99
c. Bizzat İşveren veya İşveren Vekilince Sunumu	100
ca. Gerekli Belgeye Sahip Olması Halinde	100
cb. Gerekli Belgeye Sahip Olmaması Halinde	100
II. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KURULU (İSGK) OLUŞTURMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	101
A. KURULUN OLUŞUMU VE EĞİTİMİ	102
B. KURULUN GÖREV, YETKİ VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ	103
1. Kurulun Görev ve Yetkileri	103
2. Kurulun Yükümlülükleri	104
C. KURULUN ÇALIŞMA DÜZENİ	104
D. ALT İŞVERENİN BULUNDUĞU YERDE İSGK	105

III. İZLEME VE GÖZLEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	105
IV. EĞİTİM VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	106
A. EĞİTİMİN MAHİYETİ	106
B. EĞİTİMİN ESASLARI.....	107
C. EĞİTİMİN ZAMANI VE SÜRELERİ.....	107
D. EĞİTİME YETKİLİ OLANLAR.....	108
E. EĞİTİM KONULARI	108
V. BİLGİLENDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	109
A. BİLGİLENDİRMEYİNİN EĞİTİMDEN FARKI.....	109
B. BİLGİLENDİRME SÜREÇLERİ	110
1. Çalışanlara Yönelik Bilgilendirme.....	110
2. OSGB'ye Yönelik Bilgilendirme	111
VI. RİSK DEĞERLENDİRMESİ YAPMA	
YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	111
A. TANIMI VE ESASLARI	111
B. RİSK DEĞERLENDİRMESİ EKİBİ	112
C. RİSK DEĞERLENDİRMESİNİN AŞAMALARI VE	
SÜRESİ	113
D. İŞVERENİN VE İŞYERİNİN BİRDEN FAZLA	
OLMASI DURUMU	114
VII.SAĞLIK GÖZETİMİ YAPMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	114
A. TANIMI VE AMACI.....	114
B. ZAMANI VE SÜRESİ.....	116
VIII. ACİL DURUMLARA İLİŞKİN	
YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	116
A. ACİL DURUM, ACİL DURUM PLANI VE	
TOPLANMA YERİ KAVRAMLARI.....	117
B. İŞVERENLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ	117

C. ACİL DURUM ESASLARI, YENİLENMESİ VE TAHLİYE	118
IX. İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞINI BİLDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	119
A. İŞ KAZASI VE BİLDİRİMİ	119
1. İş Kazasının Tanımı ve Koşulları	119
a. Tanımı.....	119
b. Koşulları	120
ba. Sigortalı Olmak.....	120
bb. Kazaya Uğramak.....	120
bc. Bedensel veya Ruhsal Zarara Uğramak	121
bd. Kaza ile Zarar Arasında İliyet Bağı Bulunmak.....	122
2. İş Kazası Bildirimi.....	122
a. 6331 sayılı Kanuna Göre Bildirimi.....	122
b. 5510 sayılı Kanuna Göre Bildirimi.....	122
B. MESLEK HASTALIĞI VE BİLDİRİMİ	122
1. Meslek Hastalığının Tanımı ve Koşulları.....	122
a. Tanımı.....	122
b. Koşulları	123
ba. Sigortalı Olmak.....	123
bb. Bir Hastalığa Yakalanmak	123
bc. Bedensel veya Ruhsal Zarara Uğramak	124
bd. Meslek Hastalığı ile Zarar Arasında İliyet Bağı Bulunmak.....	124
2. Meslek Hastalığının Bildirimi	124
a. 6331 sayılı Kanuna Göre Bildirimi.....	124
b. 5510 sayılı Kanuna Göre Bildirimi.....	125

X. ÇALIŞANLARIN GÖRÜŞLERİNİN ALINMASI VE KATILIMLARININ SAĞLANMASI YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	125
A. GÖRÜŞ ALMA VE YÖNETİME KATILMA ELEMANLARI	125
1. İşyeri Sendika Temsilcisi	125
2. Çalışan Temsilcisi	126
3. Destek Elemanı	127
B. GÖRÜŞ ALMA VE KATILIM SÜREÇLERİ.....	128
XI. GÜVENLİK RAPORU HAZIRLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	129

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÜKÜMLÜLÜKLERE AYKIRILIĞIN İŞVERENE YÖNELİK YAPTIRIMLARI

GENEL OLARAK.....	131
I. KAMU HUKUKU YAPTIRIMLARI.....	131
A. İDARİ YAPTIRIMLAR.....	131
1. İşin Durdurulması.....	131
a. İşin Durdurulmasını Gerektiren Haller.....	132
b. İşin Durdurulması Kararı Alınması ve Uygulanması..	133
c. Acil Hallerde İşin Durdurulması Kararı Alınması ve Uygulanması.....	133
d. İşin Durdurulması Kararına İtiraz	134
e. Mühürlerin Geçici Olarak Sökülmesi.....	134
f. İşin Durdurulması Kararının Kaldırılması.....	134
g. İşin Durdurulmasının Neticeleri	135
2. Kamu İhalelerinden Yasaklama	135
3. Çalışanların İşten Alınması	136

4. İdari Para Cezaları	136
B. CEZAI YAPTIRIMLAR	138
1. Türk Ceza Kanunundaki Yaptırımlar	138
a. Taksirle Yaralama Suçu ve Cezası	139
b. Taksirle Öldürme Suçu ve Cezası.....	139
c. Ceza Sorumluluğu ve Diğer Hususlar	140
2. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunundaki Yaptırım	141
II. ÖZEL HUKUK YAPTIRIMLARI	141
A. ÇALIŞMAKTAN KAÇINMA HAKKI	141
1. Kurula/ İşverene Başvurarak İşten Kaçınma	141
2. Kurula/İşverene Başvurmadan İşten Kaçınma	142
3. Çalışmaktan Kaçınma Hakkının Sonuçları	142
B. İŞ SÖZLEŞMESİNİ FESHETME HAKKI	143
C. ÇALIŞANIN/YAKININ TAZMİNAT İSTEME HAKKI .	143
1. İşverenin Hukuki Sorumluluğunun Koşulları	144
a. Kusurlu Sorumluluk Halleri	144
aa. İş Kazası veya Meslek Hastalığının Varlığı.....	144
ab. İş Kazası veya Meslek Hastalığının Bir Zarar Oluşturması	144
ac. Kaza/ Hastalık ile Zarar Arasında Nedensellik Bağı Bulunması.....	145
ad. İşverenin Kusurlu Bulunması	146
b. Kusursuz Sorumluluğu Halleri	146
ba. Adam Çalıştıranın Sorumluluğu	146
bb. Yardımcıların Sorumluluğu	146
bc. Tehlike Sorumluluğu	147
bd. Bina Malikinin Sorumluluğu	147
be. Kaçınılmazlık Hali	147

2. Hukuki Sorumluluğun Yaptırımı: Tazminatlar	148
a. Maddi Tazminat.....	148
aa. Tanımı.....	148
ab. Unsurları	148
aba. Tedavi Giderleri	149
abb. Kazanç Kaybı.....	149
abc. Çalışma Gücünün Kaybı	149
abd. Ekonomik Geleceğin Kaybı	149
ac. Maddi Tazminatın Hesabı.....	150
aca. Çalışma Gücü Kaybı Oranı	150
acb. İş Görebilme Çağı ve Yaşam Süresi	150
acc. Ücret.....	151
acd. Kusur Oranı.....	151
b. Destekten Yoksun Kalma Tazminatı.....	152
ba. Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Koşulları .	152
baa. Desteğin Bakım Gücünün Olması.....	152
bab. Yakınlarının Bakıma Muhtaç Olması	153
bb. Destekten Yoksun Kalma Tazminatından Yararlanabilecekler.....	153
bba. Destekten Yoksun Kalan Eş.....	153
bbb. Destekten Yoksun Kalan Nikahsız Eş	153
bbc. Destekten Yoksun Kalan Çocuklar	154
bbd. Destekten Yoksun Kalan Ana, Baba ve Kardeşler	154
c. Manevi Tazminat.....	154
ca. Tanımı ve Unsurları.....	154
cb. Manevi Tazminattan Yararlanabilecekler.....	155
d. SGK'nın Rücu Hakkı	156

da. İşverene Rücu ve Şartları	156
daa. İşverenin Kastı veya Kusurunun Olması.....	156
dab. Bildirgelerin Süresinde Verilmemesi	156
dac. Elverişsiz Kişilerin Çalıştırılması.....	156
db. Üçüncü Kişilere Rücu	157

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÇALIŞANLARIN YÜKÜMLÜLÜĞÜ

GENEL OLARAK	159
I. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ÖNEMLERİNE UYMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	159
II. İŞVERENE TEHLİKEYİ BİLDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	160
III. İŞBİRLİĞİ YAPMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	160
IV. BAĞIMLILIK YAPAN MADDE KULLANMAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	161
V. ACİL DURUMLARA İLİŞKİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ	161

ALTINCI BÖLÜM

YÜKÜMLÜLÜKLERE AYKIRILIĞIN ÇALIŞANA YÖNELİK YAPTIRIMLARI

GENEL OLARAK	163
I. TAZMİNAT ÖDEMESİ.....	163
II. DİSİPLİN CEZASI VERİLMESİ	164
A. İŞÇİLERE YÖNELİK DİSİPLİN CEZALARI.....	164
B. MEMURLARA YÖNELİK DİSİPLİN CEZALARI	165
III. İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHEDİLMESİ	166

EKLER

EK-1-	İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KANUNU	171
EK-2-	İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ	207
EK-3-	İŞ GÜVENLİĞİ UZMANLARININ GÖREV, YETKİ, SORUMLULUK VE EĞİTİMLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK	231
EK-4-	İŞYERİ HEKİMİ VE DİĞER SAĞLIK PERSONELİNİN GÖREV, YETKİ, SORUMLULUK VE EĞİTİMLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK	263
KAYNAKÇA		299